

A GYÖNGE EMBER.

A Gyöngé Ember mindig rosszul járt. Senkisé szerette, senkisé gyűlölte, félénken, gyámoltalanul ólálkodott a többiek körül. Pedig sok mindent tudott a Gyöngé Ember s számtalanszor próbálta nagyhanggal pótolni testi fogyatékoságát. Azonban ügyet sem vetettek rá. Vékony, görcsös karjai nem sok erőt sejtettek; ki törődik a salakkal? A Gyöngé Ember ezért leginkább csak magányosan bújkált a közeli fák között s szomorúan rettent vissza semmitmondó, igénytelen árnyékától. Fájt neki az az örökös kisémmizés, melyben társai részesítették, akár volt rá ok, akár nem. Fölkuporodott valamelyik hatalmas ágra, olyanra, amely eltakarta őt vigyorgó környezetétől és hosszan, keservesen gondolkozott.

A napok múltak s a Gyöngé Ember helyzete nem változott. Irigykedve nézte a dözsölöket, akik állatian tréfálkoztak vele s újra elmenekült. Pedig neki is hasznát vehették volna, hiszen azért, mert sorvadé izmok feszültek csontjaira, azért talán ő is hajthatott volna valami hasznot a közösségnek. De keresztül nézték. Örömből, fájdalomtól, riadalomból kirekesztették; valóban ő volt valamennyiök csihése.

A Gyöngé Ember azonban gyáva is volt egyszermind s bosszúra mégcsak gondolni sem mert. Heves szónokok tiltakoztak benne a lekicsinylés ellen, de a tett idegen maradt mindvégig előtte. Érezte, hogy ez nem tarthat így sokáig, de azt is tudta, hogy sosem lehet egyenlő a hetvenkedő óriásokkal. Bánatosan ódöngött a környéken s mikor már egészen bizonyos volt abban, hogy senkisé követi, hogy senkisé hallgatja ki legtitkosabb gondolatait, gyűlölködve, irigyen meresztette szemeit az erősek otthonára. De aztán maga is visszaborzadt ettől a bátorságtól. Félt, kimondhatatlanul félt.

A többiek utóbb már szóba sem álltak a görnyedthátúval. Ha közbük tévedt, dörögve lökdösték odébb. Nem használ, nem árt, mit ér az ilyen ember? Ha veszedelmet jeleztek az örök, ő volt az első, aki eliszkolt, aki halálsápadtan, verejtékesen csimpaszkodott a legsudárabb fára. Agyon kell verni az ilyen férget! S a Gyöngé Ember csak búsult, csak irigykedett s mert egyedüliségében kínos, nyomasztó látomások suhantak rajta át, mind gyöngébb lett. Állandóan remegett, sosem tudta, mikor loccsantják szét agyvelejét a berzenkedők.

Néha fölmászott a sziklás hegyre, mely a telep mögött terpeszkedett és félénk könyörgések szakadtak föl lelkéből. Nagyon szomorú volt a sorsa, panaszkodnia kellett. Az égen azonban csak egy néhány karcsú, süket felhő úszkált s a Gyöngé Ember szívesebben folyamodott a frisszöld cserjéhez s a fecsegő patakhöz, mely egyaránt hűsített mindenkit, izomra és hatalomra való tekintet nélkül; ám hiába! Sem a patak, sem a cserje nem könnyítettek terhén. A Gyöngé Ember helyzete csak rosszabbodott.

Nagy elhagyottságában vacogva sandított az Erős Emberre, aki lomhán hentergett a fűben s akit mindenki tisztelt. Az Erős Em-

ber nehézkes volt és szótalán. Nyarakat télenkedett át a napon s vagy aludt vagy evett. Hatalmas izmait csak immel-ámmal cipelte. Ó, ha ő is olyan lehetne . . . — sóhajtott föl a Gyöngé Ember. Bezzeg sosem aludna! Bezzeg sosem sütkérezne . . .

Az Erős Embert azonban éppen ez az akaratlanság jellemezte. Keveset beszélt és senkit sem bántott. Sosem iparkodott, unta a mozgást s talán meg is vált volna rengeteg erejétől. A többiek, akik fél akkora sziklát sem tudtak megmozdítani, mint ő, mind buzgóbbak voltak nála. Sűrögtek, forogtak, csak az Erős Ember tartózkodott a fölösleges lelkendezéstől. Néha azonban, mintha szétroppant volna a ráólmosodó páncél, mely tunyaságra kárhoztatta, félistenként bontotta ki egyedüli hatalmát. De csak ritkán, de csak néha.

Az Erős Ember nem szívelte a saját felsőségét s nem is dicsekedett vele. Hagyta, hogy a többiek ugráljanak, táncoljanak, ha muszáj, úgylis elő kell lépnie, ha akar, ha nem. Mi köze neki az egészhez? Marakodjanak!

Mindenki méltányolta az Erős Ember nehézkes, zökkenéses gondolkozását, csak a Gyöngé Embernek szúrt szemet ez a megmagyarázhatatlan semmittevés. Ő bizony beszélt volna, ő bizony akart volna, aminthogy így véznán, csúfosan is alig tudja elleplezni indulatait. Ő bizony sűrögne-forogna s megmutatná a többieknek, hogy mi a példás élet. A Gyöngé Ember számtalan csetepatét bonyolított le lelkében s nagyon jól tudta, hogy csak az erő, a bátorság hiányzik belőle terveinek végrehajtásához. Egyébként senkisémi külömb nála. De gyáva volt, recsegőcsontú volt, akkor kötöttek beléje, amikor akartak, amikor éppen kedvük kerekedett.

Egyik napon, mikor az Erős Ember szokásához híven újra aludni készült s lomhán izgett-mozgott fekvőhelyén, különös határozottsággal, de nem minden reszketés nélkül lépett elébe a Gyöngé.

— Hallod-e te, Erős Ember? — gyűrte le félelmét s annak mázsis lábaihoz lapult. — Gondoltam valamit!

Az óriás bután mérte végig a szűkölő, hunyászkodó korcsot, mint aki azt mondja, ugyan mit akarhatsz te tőlem; de mert senkire sem haragudott, még erre a hitványságra sem, fejrázással jelezte, hogy csak beszéljen:

A Gyöngé Ember valamivel nyugodtabban kezdett bele mondókájába:

— Nézd, Erős Ember, én kevés vagyok magamnak. Sem nem osztok, sem nem szorzok. Ha dühös valaki, rajtam tölti ki mérgét, ha jókedve van valamelyiknek, engem püföl örömeiben. Belátom, hogy így egyedül semmi sem vagyok. Mindenből kizárnak, mert gyávanak hisznek s talán nem is csalódnak. De nézd, Erős Ember, te változtathatnál az én csihés-sorsomon. Végy a pártfogásodba s fogadom, hogy én is mindenben segítségedre leszek.

Az Erős Ember föl kacagott, de a másik most már nem tágitott.

— Azt hiszed, Erős Ember, hogy én nem lehetek segítségedre? Nem sok az én kívánságom, tőlem sem várhatsz többet. Védj meg engem a támadások ellen, a többiek s a vadállatok ellen, éppen úgy,

mint magadat s ellenszolgáltatásul én elvégzem a te háziügyeidet, rendben tartom a fekhelyed, az odud, egy szóval, minden kicsinyes gondtól megszabadítalak. Ne neved ki, Erős Ember, ha azt mondom, hogy te sem jársz rosszul. Tudom én, hogy neked nincs annyira szükséged rám, mint nekem rád, de itt viszont a te jószágodra hivatkozom, mely bizonyára eddig sem ügyelt csukott szemmel az én mostoha sorsomra. Kössünk szerződést, Erős Ember!

Az aludni készülő ásitozva bólongott:

— Jól van, Gyöngye Ember, ha mindenáron hozzám akarsz szegődni, hát legyen! Mától kezdve megvédelek a többiek s a vadállatok ellen, ahogy kívántad — s szokatlan hiúságtól megmámorosodva, de azért zavartalan lomposzággal fordult újra a hasára s nemsokára el is szenderedett. Bánja is ő!

A Gyöngye Ember ujjongva rohant a többiek közé. Óriási bástya-fal övezte, minden tettének az a két izmos kar lett eleven fődzete. Nem bújkált és nem szégyenkezett, minden iparkodásával csak az Erős Ember kedvébe akart járni. Most már nem neheztelt a tréfálkozókra sem. Merészen, kihívóan állt elébük s ha félre lökték az útból, ami ellen a Gyöngye Ember ezentúl a leghevesebben tiltakozott, diadalmasan ordította ki a fejedelmi nevét, a másikét. Erre mindenki megszelídült, senkisen merie az Erős Ember haragját magára vonni. Egyesek félrebújtak s titokban tanakodtak az érthetetlen szerződésen, mások nagy lármával verdesték mellüket, így hódolván az Erős Ember bölcsességének. Végeredményben azonban, akár zugolódtak, akár nem, a Gyöngye Embernek valami kis jogot biztosított az Erős tekintélye s ezt valamennyiüknek el kellett fogadniuk. Ha nem méltányosságból, hát félelemből . . .

A Gyöngye Ember, minthogy semmiért sem felelt saját képessége szerint, mert túlerő virrasztott mögötte állandóan, rohamosan szabadította föl magát előbbi nyomorultsága alól. Minden bizodalját az Erős Emberbe helyezte s ez a bizalom, melyet egy másiknak kellett kielégítenie, határtalan vakmerőségekre ragadta. Nyomorult és gyáva volt továbbra is, de csak az előtt, aki megadta neki a hatalmat, hogy ezentúl ő öltse magára az óriás jelmezét.

Morcoskodott és fenyegetődzött, gorombán zargatta el a mások gyerekeit az Erős Ember viskójától, hencegve, kegyetlenül adta ki az útját azoknak az asszonyoknak, akiket már nem szívelt az Erős.

És mindenki túrt, mert túrnie kellett. Az Erős Ember már maga sem bánta, hogy egyezsége lépett a csenevésszel. Szerette a kényelmet, sokat lustálkodott, így legalább volt valakije, aki mindent elintézett helyette is. Azonkívül, s ez is az Erős Ember tulajdonságaihoz tartozott, hízelgett alvó hiúságának az a nagy tisztelet, melyben a többiek részesítették s szemmel láthatólag csak azóta ilyen hatványozottan, mióta a Gyöngye Ember állt szolgálatába. Hiú volt az Erős Ember, de ő maga nem szeretett tekintélyért verekedni. Fene nagy erejét valahogyan rejtegette, tartózkodott a hivalkodástól. De ha már van valaki, aki az ő nevében intézkedik, aki mindenre örkö-

dik, amíg ő alszik s aki rá nézve sosem veszélyes, mert féreg, mert vézna, hát nem bánja! Csak csinálja a Gyöngé Ember!

S ez utóbbi, mint általában a gyöngék, akik a mások által biztosított előnyeiket szemérmetlenül használják ki, nem is bizonyult restnek. Részt vett a zsákmányok szétoztásán, a tervek megbeszélésén s ő volt mindig a legzajosabb. Miért ne, mikor akkor zúzatja szét az ellenkezők koponyáját, mikor akarja? Azonkívül ő nem saját magáért verekszik! Ő mindent az Erős Ember érdekében követ el, aki jó, aki megérdemli buzgalmát. Bizalmában ő sosem ingadozott, mert azt más támasztotta alá, olyan, aki talán sokszor kételkedett erejében s csakis azért, mert minden rajta múlt. A Gyöngé Embernek nem kellett az Erős aggodalmaival törődnie. Ott hadakozott az óriás árnyékában kihívóan, felelőtlenül, mint a gyerek az apja mellett, aki anélkül, hogy fontosnak tartaná amannak tényleges testi fölényét, bárkivel kikezd. A fő, hogy hatalmat érez maga mögött, ő maga úgysem számít.

A Gyöngé Ember most már nem kereste a magányt, látomásai sem voltak, a cserjét nem babusgatta, ott volt mindenütt, ahol a többi s asszonyos tüntetéssel, nagyzólassal kedveskedett mások előtt is nagy pártfogójának. Ő nyugodtan kürtölhette ki az Erős Ember marokosságát, bivalyizmait, mert az esetleges ígéreteket nem neki kellett valóra váltania. Örült, hogy elnémíthatja, megnyomoríthatja a többiekét, s csak azért, mert ő volt a Gyöngé.

Egyik este azonban, amikor legtöbben már nyugovóra tértek, így szólt megint az Erős Emberhez:

— Hallod-e Erős Ember, mondok én neked valamit. Figyelsz-e rám?

Az Erős Ember most már többre becsülte a kis csuszó-mászót, talán még hálás is volt neki egyetmásért, barátságosan könyökölt elébe:

— Beszélj csak, Gyöngé Ember!

— Sokat köszönhetek neked, — szólalt meg hát amaz, — talán mindent. De tudod-e, hogy ennek nem is lett volna szabad másként történnie. Gondold csak át, Erős Ember! Méltányos dolog lett volna-e téled és tőletek, hogy én, aki szerencsétlenségemre csenevész testtel láttam napvilágot, itt pusztuljak el a szemetek láttára? Ugye nem! Mi szerződést kötöttünk, de tulajdonképen szerződés nélkül is meg kellett volna engem védelmezned. Ide figyelj, Erős Ember! Hős-e az az oroslán, mely csak nyúllal akar megküzdeni? Nem szégyen-e hát, hogy a többiek mind engem akartak elpusztítani, aki nyúl vagyok hozzájuk képest? Én bizony ammondó vagyok, Erős Ember, hogy szó nélkül is pártfogolnod kellett volna a Gyöngét . . .

A Erős Ember táguult szemekkel tapadt az okoskodóra:

— Hős-e az az oroslán . . . — ismételte a görnyedthátú szavait. — Bizony, nem hős az! De . . .

— Várj csak, Erős Ember! — gurult eléje rögtön a vézna. — Ugy-e azt már te is belátod, hogy sajnálatos dolog a gyámoltalant bántalmazni s hogy nem válik az ilyen tett senki előnyére. Te hatal-

mas karokat kaptál osztályrészüd, a többi is, hát nekem semmi sem jutott volna . . . ?

Amaz a vállait vonogatta, pedig egy pillanatra talán meg is szánta az apró tülekedőt, aki ismeretlen rosszaságból kifolyólag lett rozogább valamennyiüknél.

— Gondoltam én valamit, Erős Ember! — fontoskodott a másik. — Tudod-e, hogy én sem vagyok olyan utolsó pondró? Ha neked az a fölényed, hogy erős vagy, nekem az az erősségem, hogy gyöngé vagyok! Mindenkinél aljasabb és hitványabb, aki engem bántalmaz . . .

Az Erős Ember nehezen fogta föl e szavak értelmét, de a kisebb olyan tüzzel beszélt, hogy akarva sem tagadhatott. Valami különös sajnálat ömlött végig egész lelkén. Miért üldöznék ezt a kis kapkodót, amikor tényleg olyan veszélytelen s amikor tényleg nem erőshöz méltó a gyöngék gyötrése? Ő összetörhetné pillanatok alatt ezt a kis viaskodó életet, de mi értelme lenne ennek? A gyöngéket tényleg nem szabad többé kizárni az őket megillető jogaikból. Az a leggyöngébb, aki őt megüti . . .

— Igazad van, Gyöngé Ember — mordult föl végre amaz. — Ezután téged nem csak azért foglak védelmezni, mert te elvégzed az én házi ügyeimet, hanem azért is, mert méltatlan dolog a védtelent magára hagyni a veszedelemben. Így lesz, Gyöngé Ember! — és megszorongatta a hunyászkodó jobbját. — Igazad van, Gyöngé Ember!

Másnap újra félre bújta a többiek s vagy helyeselték, vagy elleneztek az Erős véleményét. Először csak félelemből nem emeltek kezét a mindinkább szertelenkedő Gyöngé Emberre, most azonban, amióta a megegyezés értelmében az elnézésnek valami halvány erkölcsi háttere is lett, mindenkit gyöngéd, hiú és vételkedő gondolatok tepertek maguk alá. Az a legutolsó, aki engem bántalmaz . . . zúgott beléjük a kijelentés. Nem volt ebben a mondatban szó sem a hatalomról, sem az izmokról, sem az Erős Emberről, egyszerű megállapítás volt az, amit a Gyöngé eszelt ki sanyargatott óráiban s most mintha mindenkit megejtett volna ez a segítségkiáltás, ez a parancs. Csak annyit tudtak, hogy ezentúl nem az Erős Ember oltalmazza a Gyöngét, hanem a hiúság, hogy senkisémet akar utolsó lenni, az önérték, a tisztaság, az önbecsülés, a részvét, a belátás és minden — csak az ököl nem. És nem is tiltakozhattak ellene. Tényleg, kinek fér a lelkére, hogy megkínózzon egy nyomorékot?

A Gyöngé Ember tehát mind erősebb lett. Bizalmát nem kellett egy valaki jótállásának megfelelően ekkorára vagy amakkorára zsugorítania, ő most már mindenkiben hitt. Levegőben zsongott, egyiktől a másikig ívelt a parancsoló, keserves jajszó. Senkitől sem kellett tartania, annál is inkább, mert a többiek, hiszen elsősorban a saját érdemükről vagy ocsmányságukról volt szó, jobban figyelték egymás cselekedeteit a Gyöngével szemben, mint ő maga. A parancsot elfogadták, kénytelenek voltak elfogadni s most ennek nevében szigorú őrei is lettek ez új viszonyoknak. Aminthogy mindig így van ez,

mikor sokan akarnak eleget tenni egy óhajnak s túlbuzgón mérlegelve egymás jó vagy rossz szándékait könnyörtelen, esetleg égi ki nyilatkoztatássá acélozzák azt. A belátás, mint valami kedves újszülött, vagy legalább is mint valami különleges jövevény, mindenkit elámított. Jólesően gyakorolták a kegyelmet a Gyöngé Emberrel szemben s talán valami fölemelkedés vagy megtisztulásfélét is éreztek bensejükben. Csak tőlük, isteni akaratuktól függött a könnyörület s ha az Erős Ember jár elő ilyen példával, aki a legderékabb, miért haboznának ők? Minden meggondolást fölülmutat valami primitív szégyenérzet. Megküzdeni egy nyúllal? Nem, soha többé! Értéküknek, ha nem is mindenben, ezentúl nem a sziklaemelgetés lett mértéke, a nyers állati hatalmaskodásból kicsírázott az elnézés gyöngédsége s most mintha eszerint akarták volna osztályozni egymást. Az az utolsó, aki őt megüti . . . De miért? Aki nyomorék ahoz, hogy összekaparja mindennapiját, pusztuljon! Minek tartsák ki a herét, a betegeskedőt?

Ezek a kérdések számtalanszor zúdultak föl bennük, de hasztalan. A legjelentéktelenebb is örült, hogy van egy valaki közöttük, akit csak azért nem bunkózik agyon, mert az az illető alázatosan borult elébe a kéréssel: Ne bánts engem, a szegény gyöngét! Ettől kezdve mindenki uralkodott az alatta állón s jaj volt annak a hatalmaskodónak, aki több jogot akarván kisajátítani a maga számára a nyavalyással szemben, talán ítélkezni vagy végrehajtani is mert volna. A sok erős, a sok uralkodó egymást zabolázta meg. A Gyöngé lett a legsérthetlenebb.

Az idő múlt s lassan-lassan annyira természetessé vált a kímélet, hogy teljesen megfeledkeztek azokról a nyers napokról, amikor még üvöltözve ostromolták meg a messzi főnnsíkot, durván lökve félre az útból asszonyt, gyermeket és tehetetlent. A Gyöngé Embernek fájt a saját gyöngesége és életet akart biztosítani a maga számára. De hőstettekkel nem dicsekedhetett, ahoz nyúlt, amije volt. Le kellett gyöngítenie a többit is, ha nem akart elszáradni a legnaptalanabb barlangban. Bele csempészte, mert mohón ragaszkodott ahoz a kis mozgáshoz is, amit szíve verése biztosított számára, a maga vézna-ságát az Erős Ember lelkébe, hogy így egyenlítse ki azokat a különbözőségeket, melyek lehetetlenné tették fönmaradását. És az Erős Ember nem tiltakozhatott. Izom-szempontjai a Gyöngé Emberéihez szelídültek, vad ösztönét valami furcsa erőtlenség ülte meg. Már nem csak a Gyöngét mérlegelte e szavak szerint, hogy az a legutolsó, aki engem bánt, hanem sok mindent. Egész lényét valami finom bágyadság igázta le. Nagy hite, mely mázsás karjaihoz fűződött, mindinkább elsenyvedt, asszonyait sem zargatta el, olyan betelten, mint azelőtt, a Gyöngé Ember beléje plántálta a saját erősségét, mely csak neki jelentett páncélt, de nem a többinek. A Gyöngé Embertől hiányzott a legősibb életföltétel: a kíméletlen erő, mely félrerugja a mellékcélokat, hogy maga magát koronázza meg a leggyőzedelmesebben, a Gyöngé Ember leborult a kérlelhetetlen hatalom elé és valami erkölcsöt imádkozott ki magából félszegen, gyámoltalanul, hogy eljátszott tám-

pontját így valahogy helyettesítse s a mohó önzés, mely betöltötte a közösséget éppúgy, mint az egyént, nem utasította vissza azt, ami veszélytelen árnyéka volt csupán jogarának. A Gyöngye Ember keveset kívánt, kicsinységet, semmit s egyetlen sóhajával, mely éppen jelentéktelensége miatt visszhangzott a többiekben, rácáfolt a hús törvényeire, fölborította a dagadó, vértől illatos bálványt, megkötözte a ropogó öklöket, belefecskendezte mindenbe a maga tanakodó tehetetlenségét: a morált. Pedig csak élni akart . . .

Néha mintha felhőrgött volna egyesekben az elföldelt őszinteség, a brutalitás, mely tehernek érezte a gyöngéd korlátozást s mely lassan-lassan nem csak a Gyöngyére szorítkozott, de szándékát eltaposta a másik, aki ezekután kötelesség-félének érezte s többé-kevésbé saját jól felfogott érdekében, mert legerősebb csak egy volt s így ő is különbözőképen viszonylott a többihez, az előbbi megrendszabályozását. A Gyöngye Ember erőssége észrevétlenül fejlődött s mindenkor a jelentéktelenség látszatával. Senki nem érezte nyíltan, zökkenésesen izmai fölsőségének hanyatlását. Aki érezte, az már vagy beleszületett az új rendbe, vagy beletörődött, de végeredményben egy pillanatig sem gondolt a kútforrásra. Olyan szelíden gyilkolt a Gyöngye Ember, olyan semmitmondóan ásta alá a legvadabb, a legmohóbb állati jogot.

Szabadon sürgött, forgott a többiek között s már az Erős Embert sem tartotta fontosnak. Az ő élete most már nem az alvótól függött, az ő élete ezekután egy új közösségnek, egy ártatlan viszonynak lett záloga. Már a szolgálatait sem ajánlta föl olyan remegve az óriásnak s mulasztásaiért sem kívánt vezekelni. A Gyöngye Ember gyöngye volt s pöffeszkedően élt vissza ezzel az előnyével. Ő volt az, aki nem számított, amikor küzdelemről, életről volt szó, őt csak a jogok illették, a többiek bután elhamarkodott erkölcsi folytán, de a kötelességek kevésbé. Mozgalomban, vetélkedésben ő is ember volt s talán a leghevesebb, a leglelküismeretlenebb, a Gyöngye csak az önző életfönntartásban bizonyult féregnek. De senkisé is döbbent meg . . .

Maga az Erős Ember is, aki hajnali, vértől duzzadó óráiban tán meg is bánta már nagy jószágát, különösen azóta, mióta a Gyöngye már nem volt olyan készséges, s mióta nem tekintette kegynek életbiztosítását, így tünődött: Ha akarnám agyonüthetném! Szánalmas, mert alattam áll, bosszant, mert mellém tolakodik, mi tart vissza mégis? Nem tudok hozzá nyúlni! Egy roppantás és vége! Nem tehetem!

S az Erős Ember, akitől mindenki remegett, mert sziklákat pörgetett tenyerén, életében először érezte, hogy tűr, hogy tűrnie kell. Miért? Indulatait lefokozta, hallgatott. Nem vethetett véget semminek, mert nem ellenféllel állt szemben, csak egy csúszó-mászó kukaccal, aki neki köszönhette első föllélekzését s most arcátlanul él vissza fene nagy ökleivel. Nem jószágával, csak bivalyerejével! Egy roppantás és vége! Nem teheti! Szégyenletes dolog! És a többiek, akikre az ő tekintélye erőszakolta elsősorban is a belátást . . . Nem teheti!

A Gyöngye Embernek már nem igen voltak rettegő percei. Ha kellett, szembe szállt pártfogójával is. Vakmerően bízott. Talán titokban már nevetgált is amazok türésén, noha mindenkor a saját létezését érezte a jogosabbnak, a fontosabbnak. Igaza csak neki volt, mert neki kellett okoskodásokra támaszkodnia. A többi, legszívesebben egy suhintással szerette volna elintézni a marakodásokat. De kénytelenek voltak ettől is óvakodni . . .

Egyik este, mikor a férfiak otthon hagyván előzetesen az aszszonyokat, az öregeket, a gyerekeket s a Gyöngye Embert, nem sok zsákmánnyal tértek vissza. Az Erős Ember kelleetlenül baktatott viskójához. Valahogyan húzódozott otthonától. Üres kézzel tér haza! Mintha félt volna a Gyöngye szemrehányásától. Nem félt, hiszen csak egy roppantás . . . De irtózott a számadástól . . . Hogyan? Ó, az Erős Ember nem mer megvívni azzal a semmivel? Maga sem tudta. Ez a Gyöngye Ember nagyon kihívó volt az utóbbi napokban. Fél tőle, mert olyan nyomorultul utolsó az mégis. Meg kellene fojtania az ilyen nyűgöt, le kellene hajítani a legmagasabb szikláról; de lehet-e?

Sosem érezte még magában ilyen elburjánzottnak ezt a tehetetlenséget. Undorodik a leszámolástól, mert az a másik még sosem nyargalt a vad után és azért volt mindenkinél követelőzőbb. De csak nem törődik azzal a hitvánnyal? Ideje már, hogy véget vessen az egésznek! Mit bánja ő, ha rátámad is a többi. Azt sem bánja, ha agyonverik őt is a bolondok. Ha mind össze áll, igaz, csak elbirnak vele, de mégsem tűri tovább! Ha egy szót szól az a semmi, szétlocscsantja a koponyáját. Mi köze neki a görnyedthátúhoz? Pusztuljon! Mikor elébe lépett, a Gyöngye Ember kíméletlenül ripakodott rá:

— Te tőled, Erős Ember, bizony éhen veszhetnék! — és féktelelenül, sértően állt elébe. — Szégyeld magad!

Az Erős Embert, aki elé még senkisért állni így, korholólag megbénította ez a váratlanul nagy vakmerőség. Tudta, hogy túlságosan főnhéjazó a csenevész, de ez a fellépés, ez a szembekerülés felülmúlta elképzelését. Karjaiban vánnyadni érezte az izmokat. Nem teheti! Némán, óriási erejébe abroncsozva, tuskóként hevert le vakára. Nem teheti, nem teheti! Csak egy lépésébe kerülne s úgy érzi, hogy ez a lépés több az életénél. Úgy érzi, hogy ő is összeomlana a másikkal együtt. Nem teheti! Mi változott meg benne, a kurjongó, bömbölő baromban? Meghátrál a nyúl előtt, mert néhány pillanatig azt hitte, hogy annak élete is ér valamit. S most már nincs visszafelé út. Ásítózva, nyújtózkodva fojtotta meg saját hatalmát, a vad, igaz tülekedés hatalmát egy beteg mérlegelés kedvéért. Nem teheti!

— Szégyeld magad! — recsegett tovább a Gyöngye Ember s ettől kezdve ő parancsolt.

(Szeged)

Berczeli Anzelm Károly.